

Proč (ne)má být slovo „soukromý“ slovem neslušným?

K úvaze na toto téma mne přivádí vývoj situace kolem českého školství. Reformy vysokého, optimalizace středního a devalvace obojího. Nemám dostatek relevantních informací, abych se mohla pokoušet o kvalifikovanou analýzu. Výsledkem tedy může být pouze úvaha průměrného občana, matky bývalého středoškoláka a stávajícího studenta školy vysoké.

Maturitní vysvědčení mého potomka nese razítko Gymnázia a SOŠ Rájec-Jestřebí, o. p. s. Pro většinu z nás tedy razítko školy soukromé. Jsem přesvědčena, že si tato otázka zaslouží bližší komentáře. Je škola soukromá pouze tím, že nemá ve svém rodném listu uvedeno v kolonce „zřizovatel“ Jihomoravský (či jiný) kraj? Domnívám se, že nikoliv. Většinově chápeme termín soukromý vlastnický, soukromý asociuje - výdělečný, podnikatelský, spojený se ziskem. Vybaví se stejné termíny, když řeknu „nestátní“? Řekla bych, že spíše nikoliv. Školy s jiným zakladatelem než samosprávným subjektem, či státem prošly vývojem. V počátcích byli jejich zakladatelé skutečnými podnikateli, ať už jako fyzické osoby, či jako majitelé obchodních společností. Specifika tohoto podnikání jsou na první pohled zřejmá. Vzdělání je veřejný statek a proč s ním tedy obchodovat. Výsledkem této úvahy přetavené v politické tlaky bylo následující rozhodnutí: Buď se transformujete na neziskové subjekty, nebo přijmete o dotace. Tak zněl zjednodušeně vzkaz z nejvyšších míst. Ti, kteří šli do „soukromého“ školství s ideály, okamžitě reagovali a ti, co šli s motivací rozvrstvenější, vyčkávali a lobovali v opačném směru.

Výsledkem je, že některé školy jsou obecně prospěšnými společnostmi, jiné nesou dál označení společností s ručením omezeným (či jiné obchodní společnosti) a namísto registru nestátních neziskových organizací je musíte hledat v rejstříku obchodním. Uniká vám rozdíl? Obecně prospěšná společnost není založena za účelem dosažení zisku, případný přebytek svého hospodaření neprivatizuje, nýbrž vrací ho zpět do systému. A nyní se asi dostávám k jádru pudla. Kamenem úrazu při diskuzích o soukromém školství je školné. Velká část veřejnosti vnímá kombinaci státních dotací a vybírání školného rozporuplně. Důvodem může být neinformovanost o způsobu financování nestátních škol (nižší normativy na žáka obecně a jejich vazba na každoroční výsledky hodnocení školní inspekce) kdy školné dokrývá podstatnou část těchto rozdílů, nebo může jejich odpor stát na „ideových“ základech. První skupina bude asi zkoumat jaký nadstandard je škola vybírající školné z jeho disponibilního zbytku schopna nabídnout a bude posuzovat individuálně. Druhou skupinu zřejmě nepřesvědčí nic. Teď se však zdá, že vliv druhé skupiny opět roste.

Mně se vnucuje zásadní otázka. Proč všichni bez hlesnutí akceptujeme podnikání s naším zdravím, proč nás neiritují zisky farmaceutických firem, proč nám nevadí, že je naše zákonné zdravotní pojištění i státní rozpočet jedním ze základních zdrojů příjmů soukromých lékařů? Vždyť i platba za plombu při bližším zkoumání obsahuje i podpoložku zisk. To není útok na soukromé lékaře, ani zdaleka ne, to je útok na způsob myšlení, jehož výsledkem je averze vůči nestátním školám, a to i těm, které mají ve svém názvu přídomek obecně prospěšná společnost. Můj názor je jasný. Nestátní škola neparazituje na našich společných zdrojích vyčleněných na školství, stejně jako nestátní zdravotnické zařízení neparazituje na rozpočtu zdravotních pojišťoven. Úsměv, ochota a vstřícnost bývá samozřejmým bonusem v mnoha soukromých ordinacích. Vězte, že i soukromé školy mají své bonusy, mnohdy také zcela samozřejmé. Na bonusy rájeckého gymnázia se můžete zeptat mých synů, kteří nastoupili na tuto školu jako vyplašení žáčci základní školy a po letech ji opouštěli jako sebevědomí maturanti.

Ing. Helena Horáková